

Pääsiäiskauden kuudennen viikon tiistai

Kristus nousi kuolleista!

Päivän epistola

(Ap.t. 17: 19 – 28)

”Niinä päivinä he veivät Paavalin mukanaan Areiopagille ja sanoivat: ”Saisimmeko tietää, mikä on se uusi oppi, jota sinä julistat? Me olemme kuulleet sinun puhuvan perin outoja asioita. Mistä oikein on kysymys? Sen me haluaisimme tietää.” Ateenalaiset samoin kuin kaupungissa asuvat muukalaisetkin olivat näet tavattoman kiinnostuneita kaikista uusista asioista ja puheenaiheista. Paavali astui keskelle Areiopagia ja alkoi puhua: ”Ateenalaiset! Kaikesta näkee, että te tarkoin pidätte huolta jumalien palvonnasta. Kun kiertelin kaupungilla ja katselin teidän pyhiä paikkojanne, löysin sellaisenkin alttarin, jossa oli kirjoitus: ”Tuntemattomalle jumalalle.” Juuri sitä, mitä te tuntemattanne palvotte, minä teille julistan. ”Jumala, joka on luonut maailman ja kaiken, mitä siinä on, hän, joka on taivaan ja maan Herra, ei asu ihmiskäsin tehdyissä temppeleissä. Häntä ei myöskään palvella ihmiskäsin, ikään kuin hän tarvitsisi jotakin – itse hän antaa kaikille elämän, hengen ja kaiken muun. Yhdestä ihmisestä hän on luonut koko ihmissuvun, kaikki kansat asumaan eri puolilla maan päällä, hän on säätänyt niille määräajat ja asuma-alueiden rajat, jotta ihmiset etsisivät Jumalaa ja kenties hapuillen löytäisivät hänet. Jumala ei kylläkään ole kaukana yhdestäkään meistä: hänessä me elämme, liikumme ja olemme. Ovathan muutamat teidän runoilijannekin sanoneet: Me olemme myös hänen sukuaan.”

Paavali on tässä kertomuksessa Ateenassa ilman Silasta ja Timoteusta. Hän käyttää tilaisuuden hyväksi ja toimii sekä synagogassa että torilla. Sieltä hänet vietiin Areiopagille. Teksti voi tarkoittaa vangitsemista ja sen jälkeistä Paavalin vientiä tai se voi tarkoittaa Paavalin saattamista Areiopagille. Se sijaitsee Akropolin luoteispuolella, nimen alkuperä on ”Areen kukkula”. Antiikin Kreikan aikana siellä kokoontui Ateenan neuvosto. Ajanlaskumme alkuaikoina neuvoston kokouspaikka oli muualla. Jos Paavali puhui Areiopagin kukkulalla, niin kuulijoina eivät olleet neuvoston jäsenet. Pieni mahdollisuus on siihen, että hän olisi puhunut muualla, ja kuulijoina olisivat olleet neuvoston jäsenet, sillä neuvoston yhtenä tehtävänä oli valvoa uskonnollisia asioita. Areiopagin kukkulalla kokoontuivat esimerkiksi filosofit. Filosofit veivät Paavalin Areiopagille. Luukkaan kirjoittama Apostolien teot viittaa enemmän Areiopagin kukkulaan kuin neuvostoon.

Paavalin puhe on nyt osittain erilainen kuin hänen puheensa juutalaisille. Heille hän selittää uskoa

taustanaan Vanhan testamentin opetus. Nyt puhuessaan kreikkalaisille taustana on kreikkalainen käsitys maailmasta ja jumaluudesta. Hän siis huomio kuulijansa ja opettaa heidän taustastaan käsin.

Paavalille tehty kysymys ”Saisimmeko tietää” on luonteeltaan hyvin kohtelias. Tässä ei ole kysymys vangitun kuulustelusta. Ateenalaisten tiedonhalu oli yleisesti tiedossa. Nyt Paavali saa mahdollisuuden selittää opetustaan. Hänen julistuksensa lähtee liikkeelle epäjumalien palvonnasta siirtyen maailman luomiseen ja puheen lopussa maailman tuomitsemiseen Kristuksen toimesta (Ap.t. 17: 31). Puheen loppuosa ei kuulu tämän päivän tekstiin.

”Te tarkoin pidätte huolta jumalien palvonnasta” voidaan ymmärtää joko myönteiseksi arvioinniksi tai kielteiseksi arvioinniksi. Pyhien paikkojen joukossa oli myös alttari ”Tuntemattomalle jumalalle”. Tällaisia alttareita tunnetaan tuon ajan kirjoituksissa. ”Jumala, joka on luonut maailman ja kaiken, mitä siinä on” on yksinkertaistus luomiskertomuksesta, Paavali on ilmaissut asian uudella tavalla. Paavalin julistuksen lähtökohta on hyvä, sillä kreikkalaisessa filosofiassa tunnetaan maailman luominen (Platon, Timaios).

”Herra ei asu ihmiskäsin tehdyissä tempeleissä”, tämän asian esiintuomisella Paavali huomioi kuulijakunnan. Stoalaisessa filosofiassa korostetaan, että jumala on maailmankaikkeudessa. Korostamalla, ettei Jumala asu ”ihmiskäsin tehdyissä tempeleissä”, Paavali lähestyy stoalaisia ja mahdollistaa heille tutustumisen kristinuskoon.

Joidenkin stoalaisten mukaan Jumalan olemassaolosta todistaa se, että ihminen palvoo Jumalaa. Paavali toteaa, että Jumala on antanut kaikille elämän ja hengen. Näin ollen luojana Jumala ei tarvitse mitään palvontaa, Hän ei ole saaja vaan antaja.

”Yhdestä ihmisestä hän on luonut ihmissuvun” on viittaus Adamiin. Paavali korostaa Jumalan toimintaa luojana ja luonnonlakien säätäjänä. Ihmisen tehtävänä on löytää Jumala. Stoalaisuudessa ajateltiin, että Jumala on lähellä ihmistä. Näin Paavali edelleen kiinnittää kuulijoiden huomiota julistukseensa. Paavalin viittaus ”teidän runoilijannekin” tarkoittaa Aratos’ta, jolta on säilynyt kirja nimeltään Fainomena. Aratokseen vaikutti stoalainen filosofia.

Tekstissämme ei ole Paavalin puheen loppuosaa, missä hän käsittelee maailman tuomitsemista. Paavalin puheen jälkeen on maininta, että muutamat tulivat uskoon. Heidän joukossaan mainitaan Dionysios, Areiopagin tuomioistuimen jäsen. Hänen nimeään hyväksi käytti 400 – 500 -luvun vaihteessa elänyt teologi, josta käytetään nimeä Pseudo - Dionysios Areopagita. Hänen oikeaa

nimeään emme tiedä.

Koko Paavalin puheen voi jäsentää seuraavalla tavalla. 1) Jumala on kaiken luoja. 2) Hän on elämän antaja. 3) Jumala haluaa kaikkien ihmisten etsivän Häntä. Nämä ovat meidän tämän päivän tekstissämme. Puheen loppuosassa tulevat seuraavat asiat: 4) Parannuksen (katumuksen) kautta ihminen pääsee Jumalan yhteyteen. 5) Jumala on kaiken tuomari. 6) Jumala on herättänyt Jeesuksen kuolleista.

Päivän evankeliumi

(Joh. 12: 19 – 36)

”Siihen aikaan fariseukset ryhtyivät suunnittelemaan, miten saisivat Jeesuksen raivatuksi pois tieltä ja puhuivat keskenään: ”Näettekö? Mikään ei auta. Koko maailma juoksee hänen perässään.” Niiden joukossa, jotka olivat tulleet juhlille rukoilemaan Jumalaa, oli myös muutamia kreikkalaisia. Nämä tulivat Filippuksen luo – sen, joka oli Galilean Betsaidasta – ja sanoivat: ”Me haluaisimme tavata Jeesuksen.” Filippus meni puhumaan asiasta Andreakselle, ja sitten he molemmat menivät Jeesuksen puheille. Jeesus sanoi heille: ”Hetki on tullut: Ihmisen Poika kirkastetaan. Totisesti, totisesti: jos vehnänjyvä ei putoa maahan ja kuole, se jää vain yhdeksi jyväksi, mutta jos se kuolee, se tuottaa runsaan sadon. Joka rakastaa elämäänsä, kadottaa sen, mutta joka tässä maailmassa panee alttiiksi elämänsä, saa osakseen ikuisen elämän. Jos joku tahtoo olla minun palvelijani, seuratkoon minua. Missä minä olen, siellä on oleva myös palvelijani, ja Isä kunnioittaa sitä, joka palvelee minua. Nyt olen järkyttynyt. Mitä sanoisin? Isä, pelasta minut tästä hetkestä. Ei! Juuri tähän on elämäni tähdännyt. Isä, kirkasta nimesi!” Silloin kuului taivaasta ääni: ”Minä olen sen kirkastanut ja kirkastan jälleen.” Paikalla oleva väkijoukko kuuli äänen ja sanoi ukkosen jyrähtäneen. Jotkut kyllä sanoivat: ”Enkeli puhui hänelle.” Silloin Jeesus sanoi: Ei tämä ääni puhunut minun tähteni, vaan teidän tähtenne. Nyt tämä maailma on tuomiolla, nyt tämän maailman ruhtinas syöstään vallasta. Ja kun minut korotetaan maasta, minä vedän kaikki luokseni.” Näillä sanoilla Jeesus ilmaisi, millainen tulisi olemaan hänen kuolemansa. Ihmiset sanoivat Jeesukselle: ”Me olemme laista oppineet, että Messias pysyy ikuisesti. Kuinka voit sanoa, että Ihmisen Poika on korotettava? Kuka tämä Ihmisen Poika on?” Jeesus sanoi heille: ”Vielä hetken aikaa valo on teidän keskellänne. Kulkekaa niin kauan kuin teillä on valo, ettei pimeys saisi teitä valtaansa. Joka kulkee pimeässä, ei tiedä, minne on menossa. Niin kauan kuin teillä on valo, uskokaa valoon, jotta teistä tulisi valon lapsia.” Tämän sanottuaan Jeesus lähti ja poistui heidän näkyvistään.”

Tätä tekstiä edelsi Jeesuksen ratsastus Jerusalemiin. Suuri joukko ihmisiä oli tullut Häntä vastaan.

Tästä tilanteesta fariseukset totesivat: ”Koko maailma juoksee hänen perässään.” Koko maailma tarkoittaa tässä ihmisiä. Tästä tulee heti todistus tekstissä: muutama kreikkalainen halusi tavata Jeesuksen. Kreikkalainen tässä yhteydessä tarkoittaa pakanaa, ei-juutalaista. Jo aikaisemmin Johanneksen evankeliumissa kansa oli kysynyt, aikooko Jeesus opettaa kreikkalaisiakin (7: 35). Todennäköisesti nämä pakanat olivat viehättyneet Jerusalemin temppelin kauneuteen ja juutalaiseen uskoon ja mahdollisesti harkitsivat liittymistä juutalaisuuteen. Se, että heitä kutsutaan kreikkalaisiksi, osoittaa, etteivät he vielä olleet kääntyneet juutalaisuuteen. Tämä kohta voi heijastaa myös hyvän sanoman julistamisen leviämisen juutalaisten ja samarialaisten keskuudesta myös pakanoiden keskuuteen Johanneksen perustamissa seurakunnissa.

Nämä kreikkalaiset tulivat Filippuksen luo. Tämä vastaavasti lähestyi Andreasta. Yksi selitys, miksi mainitaan nimenomaan nämä kaksi opetuslasta, on se, että näiden opetuslasten nimet ovat kreikkalaisia.

Jeesukselle ja Hänen opetuslapsilleen tilanne on uusi. Lähettäessään opetuslapsensa julistustyöhön, Hän kielsi heitä menemästä vierasheimoisten keskuuteen tai Samarian kaupunkiin (Matt. 10: 5). Myöhemmin Hän kuitenkin toimi Sykar -nimisessä Samarian kaupungissa (Joh. 4: 3 – 42) ja auttoi myös pakanoita. Nyt pakanat itse tulivat saamaan opetusta.

”Hetki on tullut”, nyt nämä sanat on osoitettu opetuslapsille. Sama idea nyt tapahtuvasta toistuu vielä kaksi kertaa tässä tekstissä. Ne ilmaisevat, mitä merkitsee Pojan kirkastaminen: se on Hänen tehtävänsä kulminaatio, Hänen ristiinnaulitsemisensa, ja samalla se on tämän syntisen, Jumalaa vastustavan maailman, tuomio. ”Hetki on tullut” voi ilmaista myös sitä, että Jeesuksen pelastava toiminta on saavuttamassa myös pakanatkin. Pelastava toiminta voi alkaa.

Jeesuksen hämmentävä vastaus sisältää kaksi asiaa. Näiden kreikkalaisten kysymys ei saa vastausta sanojen kautta, vaan vastaus tulee ristiltä. Ristin tapahtuma tuo Jumalan armon myös pakanoille.

”Jos vehnänjyvä ei putoa maahan” on mahdollisesti ollut yleinen sananlasku, joka on sovitettu tähän tilanteeseen. Maahan pudonnut vehnänjyvä kuolee, mutta samalla kasvattaa uuden (runsaan) sadon. Vain Jeesuksen kuolema tekee ylösnousemuksen mahdolliseksi. Yhteisö ei jää yksikseen, sillä tulee olemaan yhteys Häneen ja Isään (Joh. 14: 18, 28, 16: 22). Kristuksen kuolema ja ylösnousemus saa uskon leviämään nopeasti, se tuo elämän maailmalle. Ortodoksisen kirkon jumalanpalveluselämässä tämä sanonta on saanut oman ilmauksensa. Keitetyn ja maustetun muisteluvehnän (kolivan) siunaaminen vainajan muistopalveluksessa kertoo Kirkon uskosta, että uskossa Kristukseen kuolleet

nousevat uudelleen elämään.

”Joka rakastaa elämäänsä, kadottaa sen, mutta joka tässä maailmassa panee alttiiksi elämänsä, saa osakseen ikuisen elämän.” Nykyinen suomennos ei tuo esille sitä vastakkaisuutta, mikä tekstissä on. Varhaisemmat käännökset puhuvat elämän rakastamisesta ja sen vihaamisesta. Tämä teksti hieman eri muodoissa löytyy kaikista evankeliumeista. Johanneksen evankeliumissa se osittain suuntautuu tulevaisuuteen, mahdollisesti seurakuntia kohtaaviin kärsimyksiin (vrt. 15: 18 – 21). Perussanoma on selvä, syntiä rakastava ihminen ei pääse Jumalan valtakuntaan. Mutta jos vihaa syntiä ja pyrkii parannukseen, saa paikan taivasten valtakunnassa. Ihmisen elämän tulee suuntautua tulevaan elämään, ei vain elämään tässä ajassa.

”Missä minä olen, siellä on oleva myös palvelijani.” Missä Jeesus on? Taivaassa! Siellä tulevat olemaan myös ne, jotka seuraavat Jeesusta. Tämä ei merkitse jumalaksi tulemistä, vaan sitä, että Isä kunnioittaa Jeesuksen seuraajia. Meistä tulee Jumalan lapsia armon kautta. Jeesus toteaa: ”isä kunnioittaa sitä, joka palvelee minua.”

”Nyt olen järkyttynyt. Mitä sanoisin? Isä, pelasta minut tästä hetkestä! Ei! Juuri tähän on elämäni tähdännyt.” Tämä teksti tuo mieleen muiden evankeliumien kertomukset Jeesuksesta Getsemanen puutarhassa. Vastaavaa erillistä kertomusta Getsemanesta Johanneksen evankeliumissa ei ole. Kun Jeesus on edellä kehottanut opetuslapsiaan seuraamaan itseään, niin nyt näyttää siltä, että Hän pelkääkin kuolemaa: ”Isä, pelasta minut tästä hetkestä!” Mutta näin sen pitää olla! Jeesus tuli todelliseksi ihmiseksi, kykeneväksi tuntemaan niin surua kuin pelkoa. Ihmisenä Hän pelkää kuolemaa. Hän on tullut todelliseksi ihmiseksi, ei näennäisesti tai teoreettisesti. Ihmisenä Hän pelkää kuolemaa, mutta samalla Hän toteaa: ”Ei. Juuri tähän on elämäni tähdännyt.” Jeesus tuli ihmiseksi, jotta ihmisenä ja Jumalana Hän sovittaisi meidät Isänsä kanssa. Jos Hän ei olisi tullut ihmiseksi, ei olisi sovittamista, pelastuksen mahdollisuutta.

Jotkut kirkon opettajista ymmärtävät sanat ”Nyt olen järkyttynyt” toisella tavoin. Heidän mukaansa Jeesuksen järkytys ei liittynyt Hänen kuolemaansa. Jeesus on järkyttynyt, sillä juutalaiset eivät uskoneet Häneen ja kieltämällä Hänen messiaanisuutensa menettävät mahdollisuuden pelastukseen. Tässä on erotettava kaksi asiaa. Ihmisenä Jeesus kärsii kaiken sen, mitä ristillä tapahtuu. Mutta Jumalana ja Luojana Hän on järkyttynyt juutalaisten kohtalosta.

”Isä, kirkasta nimesi!” Tässä ilmaistaan Jeesuksen toiminnan ja Jumalan tahdon yhteys. Poika toteuttaa pelastussuunnitelmaa. Jeesus tulee kirkastamaan Jumalan ristillä ja Isä kirkastaa Hänet. Isä

kirkastaa poikansa Pojan toiminnassa maan päällä, Hänen kuollessaan ristillä ja Hänen maatessaan haudassa.

Me voimme katsoa peräkkäin seuraavia sanoja: ”Nyt olen järkyttynyt” sekä ”Isä, kirkasta nimesi”. Ensimmäisessä puhuu ihminen Kristus, joka ihmisenä pelkää kuolemaa. Jälkimmäisessä puhuu Jumalan Poika Kristus, joka on menossa toteuttamaan Isänsä tahdon. Tässä näkyy Pyhän Kolminaisuuden suhde ihmiseen ja maailmaan: ”Jumala on rakastanut maailmaa niin paljon, että antoi ainoan Poikansa, jottei yksikään, joka häneen uskoo, joutuisi kadotukseen, vaan saisi iankaikkisen elämän” (Joh. 3: 15).

Kansa kuulee Jumalan vastauksen: ”Minä olen sen kirkastanut ja kirkastan jälleen”, ymmärtäen sen enkelin puheeksi. Osa läsnäolijoista ei ymmärtänyt sitä lainkaan, sillä heillä ei ollut uskoa, ja he pitivät ääntä ukkosen jyrähtelynä. Jeesuksen mukaan ääni kuului, jotta ihmisen uskoisivat. Jumalan kirkastaminen merkitsee voittoa Saatanasta.

”Nyt tämä maailma on tuomiolla, nyt tämän maailman ruhtinas syöstään vallasta.” Maailma tässä yhteydessä tarkoittaa sitä maailmaa, joka toimii Jumalaa vastaan. Se ei usko ja on vihamielinen Hänelle. Maailmaan ruhtinaalla tarkoitetaan Saatanaa. Se on houkutellut maailman syntiin ja kuolemaan, pois Jumalan yhteydestä. Nyt Saatanaa saa aikaan Jeesuksen kuoleman, mutta Jeesus on viaton, ja siksi kuolema ei voi pitää Jeesusta vallassaan. ”Syöstään vallasta” on tuon ajan oikeustermi, sillä tarkoitetaan syytetyksi julistetun poisviemistä oikeusistuimesta kohtaamaan rangaistus. Saatanalla ei ole sitä voimaa ihmiseen, mikä hänellä aikaisemmin oli. Se, mikä näyttää todelliselta, kääntyy pääläelleen: Jeesuksen kuolema tuomitsee maailman, Jeesus itse ei ole tuomittu. Saatanaa voitetaan, ja voittaja on Kristus.

”Ja kun minut korotetaan maasta, minä vedän kaikki luokseni.” Varhainen kirkko näki Jeesuksen korottamisen Isän oikealle puolelle Hänen herruutensa perustamisena. ”Näillä sanoilla Jeesus ilmaisi, millainen tulisi olemaan hänen kuolemansa.” Kristuksen korottaminen tapahtuu ristillä. Jeesus Kristus vetää puoleensa kaikki, jotka uskovat Häneen.

”Me olemme laista oppineet, että Messias pysyy ikuisesti. Kuinka voit sanoa, että Ihmisen Poika on korotettava?” Kysymys heijastaa ihmisten epäuskoa, voiko Jeesus olla Ihmisen Poika, voiko Hän olla Messias? He ovat epäonnistuneet Vanhan testamentin tekstien ymmärtämisessä. Profeetat monessa kohdassa selittävät, että ensin on kuolema ja sitä seuraa ylösnousemus (Jes. 53: 7 - 10, Ps.15: 10). Kuulijat olivat ymmärtäneet Jeesuksen sanat korottamisesta ristiinnaulitsemiseksi. He eivät tunnista

Ihmisen Poikaa, mutta ovat varmoja, että ristiinnaulittava ei voi olla Messias.

Jeesus vastaa heille puhuen valosta, joka on heidän keskuudessaan tarkoittaen itseään. Kirkon opettajat näkevät tämän valon viittaavan aurinkoon. Illan tullen tämä valo häviää, mutta nousee ylös taas seuraavana aamuna. Jeesus oli kuoleva, mutta nouseva kuolleista kuten aamulla nouseva aurinko.

”Kulkekaa niin kauan kuin teillä on valo” merkitsee uskomista Jeesukseen, sillä Hän on tuo valo. Pimeyden aikana ei näe, minne on menossa. Valo merkitsee päämäärän havainnoimista, taivasten valtakuntaa, pelastusta. Olla valon lapsia merkitsee olla Jeesuksen (opetus)lapsi. Se on uskoa Kristukseen ja uskon mukaista elämää.